

„David și Stephen au demonstrat încă o dată frumusețea și puterea colaborării fraterne în cea mai nouă carte a lor, *Lucruri sălbatice*. Dacă nu aș ști care e adevărul, aș presupune că cei doi sunt bunici, nu tătici tineri, având în vedere profunzimea înțelepciunii și sfera largă a aplicațiilor practice cuprinse între copertile acestui volum. Cât de mult mi-aș fi dorit să am cartea aceasta când fiul meu era mai mic, însă aceleași principii ale iubirii sănătoase se aplică în fiecare generație. Dacă dorești speranță și nu doar reclamă exagerată, cumpără cartea aceasta! Este bucuria mea să o recomand fără echivoc și să aștept cu nerăbdare să o pun în mâinile multor tați, cât și mămici.”

—SCOTTY SMITH, **pastor fondator, Christ Community Church, Franklin, Tennessee**

„Ca pediatru, văd în fiecare zi părinți care se luptă să-și înțeleagă și să-și îndrume fiii. Dacă ești în căutarea unor deprinderi parentale practice, paginile acestea sunt pline de sfaturi sănătoase. Autorii analizează fiecare etapă a călătoriei unui băiat și cartea este plină de sfaturi simple și eficiente pe care le poți implementa acum. Este una dintre cele mai bune resurse parentale pe care le-am văzut.”

—DR. LINDA BRADY, **medic pediatru, Nashville**

„Mi-a plăcut cartea aceasta! Ca mamă singură în ultimii șapte ani, abia așteptam să savurez cartea utilă a lui Stephen și David. Ca mamă a doi băieți sălbatici și a două fete mai liniștite am nevoie de harta și instrucțiunile lor de conducere în călătoria periculoasă pe care o facem. Fiți amândoi binecuvântați pentru sfaturile înțelepte pe care mi le-ați oferit! Fie ca toți băieții noștri să fie crescuți și iubiți până când vor deveni bărbați onorabili care a intenționat Dumnezeu să devină!”

—ANGELA THOMAS, **vorbitoare și autoare a cărții devenită bestseller *My Single Mom Life***

„Acești doi bărbați dau dovadă de profunzime și sunt de o sinceritate care îți atinge inima, dar fără a fi sentimentali. Eu sunt cu mulți ani mai în vârstă ca ei, dar nu sunt mai înțelept; ei pur și simplu prezintă un adevăr care îmi transformă pasiunile așa încât, după ce îi ascult, doresc să-L cunosc pe Dumnezeu și sunt uimit că El mă cunoaște.”

—DAN B. ALLENDER, profesor de consiliere la Mars Hill Graduate School  
și autor al cărții *How Children Raise Parents*

„Dumnezeu i-a încredințat lui David Thomas un dar unic și impresionant de a înțelege limbajul complex al inimii unui băiat și de a-i ajuta pe aceia dintre noi care-i iubesc pe băieți și cresc băieți în interpretarea acestui limbaj. Aceasta este o carte importantă care discută un subiect foarte important.”

—STEVEN CURTIS CHAPMAN ȘI MARY BETH CHAPMAN

„David Thomas este un dar de la Dumnezeu! Nu pot spune în cuvinte cât de valoros a fost în viața fiului meu. Compasiunea și dragostea sa pentru copii sunt copleșitoare. Știu că această carte va avea un impact asupra părinților și copiilor. Este o lectură obligatorie pentru fiecare mamă.”

—SARA EVANS, artistă

# LUCRURI SĂLBATICE

*arta educării băieților*

STEPHEN JAMES și DAVID THOMAS

ORADEA,  
IMAGO DEI, 2021

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**JAMES, STEPHEN**

**Lucruri sălbatice : arta educării băieților / Stephen James și David Thomas. - Oradea : Imago Dei, 2021**

ISBN 978-606-8314-69-3

I. Thomas, David

159,9

Originally published in the U.S.A. under the title:  
**Wild Things, by Stephen James and David Thomas**

Copyright © 2009 by Stephen James and David Thomas  
Romanian edition © 2020 by Sc Optim Multiserv SRL - Editura Imago Dei with  
permission of Tyndale House Publishers, a division of Tyndale House Ministries.  
All rights reserved.

Publicată în engleză în SUA sub titlul  
**Wild Things, de Stephen James și David Thomas**

Copyright © 2009 Stephen James și David Thomas  
Ediția în limba română © 2020 SC Optim Multiserv SRL – Editura Imago Dei  
cu permisiunea Tyndale House Publishers, un departament  
al Tyndale House Ministries. Toate drepturile rezervate.

*Lucruri sălbatice*  
Stephen James și David Thomas

Editura Imago Dei  
str. Pascal, nr. 18, X 84, ap. 7  
410444 Oradea, Bihor, România  
Tel.: 0359-422337  
E-mail: office@imagodei.ro  
Pagina web: WWW.IMAGODEI.RO

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte  
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Imago Dei.*

Traducerea: Marcel Eugen Budea  
Coperta și tehnoredactarea: Marcel Eugen Budea

ISBN 978-606-8314-69-3

*Cartea este dedicată tuturor băieților și bărbaților  
care ne-au permis să-i însoțim în călătoriile lor  
periculoase.*

## ALTE CĂRȚI DE STEPHEN JAMES ȘI DAVID THOMAS

*How to Hit a Curveball, Grill the Perfect Steak, and Become a Real Man: Learning What Our Fathers Never Taught Us*

*"Yup." "Nope." "Maybe.": A Woman's Guide to Getting More out of the Language of Men*

*"Does This Dress Make Me Look Fat?": A Man's Guide to the Loaded Questions Women Ask*

*Becoming a Dad: A Spiritual, Emotional, and Practical Guide*

## CUPRINS

*Introducere: „Lucruri sălbatice!”* 9

PARTEA I: Calea unui băiat 19

1. Exploratorul (2-4 ani) 27
2. Iubărețul (5-8 ani) 43
3. Individul (9-12 ani) 63
4. Rătăcitorul (13-17 ani) 83
5. Războinicul (18-22 ani) 107

PARTEA a II-a: Mîntea unui băiat 129

6. Creierul unui băiat 133
7. Diferite stiluri de învățare 151
8. „Stai liniștit! Fii atent!” 169
9. Deficiențe și dezamăgiri 183

PARTEA a III-a: Inima unui băiat 205

10. Creaturi nobile: cultivarea inimii unui băiat 211
11. Un băiat și mama sa 243
12. Un băiat și tatăl său 263
13. Ritualuri, ceremonii și rituri de trecere 287
14. Navigând spre casă 305

*Subiecte fierbinți 311*

*Lovirea și disciplinarea 312*

*Timpul petrecut în fața ecranului 313*

*Băieții sensibili sau intuitivi 314*

*Concurență și relație 316*

*Vorbind cu băieții despre sex 318*

*Întâlnirile 320*

*Masturbarea 322*

*Băieții și banii 324*

*Abuzul de substanțe 326*

*Băieții și pornografia 328*

*Homosexualitatea 330*

*ADD și ADHD 333*

*Cinci modalități de a-i ajuta pe băieții cu ADD 336*

*Bravadă și depresie 339*

*Educația emoțională 341*

*Băieții și abuzul sexual 343*

*Mamele singure 347*

*Mulțumiri 349*

*Lecturi recomandate 351*

*Note 353*

## INTRODUCERE

# „LUCRURI SĂLBATICE!”

*În noaptea în care Max și-a purtat costumul de lup...  
mama lui l-a numit „SĂLBATIC!”*

MAURICE SENDAK, *Where the Wild Things Are*  
[Unde sunt lucrurile sălbatice]

Un prieten de-al nostru ne-a spus povestea câinelui de familie pe care l-au crescut. Se numea Midnight (câinele, nu prietenul nostru) și era o corcitură de la adăpostul local de animale. Din câte îți puteai da seama, era un amestec de laborator negru, câine ciobănesc englezesc și collie. După cum îți poți imagina, Midnight era mare, negru și zburlit.

După cum ne-a povestit prietenul nostru, lui și fratelui său li s-a dat sarcina de a revopsi gardul alb de pichet care le înconjura curtea destul de mare. Era prima săptămână din

vacanța de vară, iar această corvoadă li se părea o pedeapsă neobișnuit de crudă după standardele unui băiat de unsprezece ani și ale fratelui său de treisprezece ani, dat fiind că ei nu făcuseră nimic rău.

Părinții lor au plecat la muncă în ziua aceea cu așteptarea că gardul va fi vopsit până la cină. Înainte de amiază, soarele deja dogorea, iar băieții erau plictisiți, sarcina fiind îndeplinită doar pe jumătate. Frustrarea i-a determinat să se plângă de sarcina care le-a fost dată și să discute cum își vor petrece restul verii după ce vor termina treaba. Midnight, văzându-și de treburile lui, stătea ghemuit în singurul loc unde putuse găsi umbră, sub pridvor.

Cu puțin înainte de prânz, prietenului nostru i-a trecut prin minte o idee care i s-a părut distractivă. „Știi ce ar fi amuzant...” a spus el.

Înarmați cu pensulele și o cutie de vopsea albă, cei doi frați l-au atacat pe Midnight. Înainte ca bietul câine să-și dea seama ce se întâmplă, el arăta ca fratele mai mare al lui Pepé Le Pew. „Ca un sconcs uriaș”, își amintește prietenul nostru. În timp ce frații își admirau lucrarea, tatăl lor a venit acasă la ora prânzului ca să verifice cum își îndeplineau sarcina încredințată. A găsit un gard vopsit pe jumătate, un câine speriat (și acum cu dungi albe) care alerga prin curte, iar pe fiii lui rostogolindu-se pe gazon, murind de râs. După cum ne-a spus prietenul nostru: „Trebuiau plătite despăgubiri mari.”

Premiata carte pentru copii *Unde sunt lucrurile sălbatice*, de Maurice Sendak, ne relatează o poveste similară a unui băiat neastâmpărat și cu multă imaginație pe nume Max, care într-o seară se dezlănțuie prin casă în costum de lup, „făcând năzdrăvănii”. Pe scurt, își construiește un cort cu o pătură, își linșează ursulețul, fuge după câine cu o furculiță și își amenință mama că o s-o mănânce. Drept pedeapsă, Max este trimis la culcare fără a lua cina. Însă acesta este doar începutul poveștii. În camera lui, Max creează o lume în care explorează

țări îndepărtate, întâlnește monștri ciudați și devine rege. În cele din urmă, se întoarce acasă unde este iubit și îl așteaptă o cină caldă.

Temele din basmele clasice pentru copii ale lui Sendak prezintă o imagine minunată a lumii băieților – care este structura lor, pentru ce sunt creați și de ce au nevoie. Fiecare băiat se confruntă cu o călătorie lungă și complicată în procesul de a deveni bărbat. Această călătorie cuprinde schimbări fizice, emoționale și spirituale și ele au loc la fel de mult, sau mai mult, în interiorul, cât și în exteriorul său. Călătoria este periculoasă, costisitoare și plină de incertitudine.

### Călătoria înșelătoare

Platon, filosoful grec din antichitate, scrie: „Dintre toate animalele, băiatul este cel mai greu de condus, deoarece are în el fântâna rațiunii, dar ea nu este reglementată.”<sup>1</sup>

Putem spune *amin*?

Ca regulă generală, băieții sunt mai greu de crescut decât fetele. Sunt mai greu de controlat. Este mai greu să îi înveți. Este mai greu să te relaționezi la ei. Este mai greu să îi mentorezi și să-i îndrumi. Înțeleptul și abilul jurnalist G. K. Chesterton s-a exprimat în modul următor: „Copilăria unui băiat este ceva foarte complex și de neînțeles. Chiar după ce ai trecut prin ea, nu o înțelegi. Un bărbat nu poate înțelege niciodată un băiat, chiar dacă și el a fost odată un băiat.”<sup>2</sup>

Deși s-ar putea să nu-i înțelegem niciodată cu totul pe băieți și niciodată nu ne vom stabili ca scop să încercăm să-i îmblânzim, putem face un lucru mai bun venind alături de ei și ajutându-i în călătoria lor dificilă de a deveni bărbați.

De aceea am scris cartea aceasta. *Lucruri sălbatice* vorbește despre lumea băieților și rolul pe care îl au adulții în viața lor. Dacă ești părinte, educator, consilier sau mentor, ea îți va oferi sfaturi importante pentru a-i îndruma pe băieții pe care îi iubești în călătoria lor spre bărbăție. Oricine este implicat în

viața unui băiat trebuie să ia în serios această chemare – dacă într-adevăr ține la băieți și la viitorul lor.

*Lucruri sălbatice* este construită pe câteva idei de bază, dar foarte importante:

- Toți copiii sunt un dar divin. Băieții nu fac excepție.
- Băieții poartă o imagine unică a Creatorului nostru care este jucăuș și imaginativ.<sup>3</sup>
- Modul în care sunt crescuți băieții influențează în mod direct ce fel de bărbați vor deveni.
- Modul cum sunt proiectați băieții necesită adesea să îi abordăm diferit față de cum le abordăm pe fete, dacă vrem ca ei să-și găsească drumul și se maturizeze devenind bărbați nobili.
- Băieții sunt puțin mai agitați (chiar mai mult), dar foarte amuzanți.

Există multe lucruri care intră în structura unui băiat: fiziologie, genetică, cultură, emoții, spiritualitate, melci și cozi de cățeluși și așa mai departe. Băieții sunt foarte complicați – mult mai complicați decât credem adesea. Ne este imposibil să analizăm exhaustiv fiecare aspect posibil al copilăriei, însă în *Lucruri sălbatice* abordăm cât de multe subiecte putem și suficient de mult ca să-ți oferim câteva sfaturi solide în rolul tău de părinte, învățător sau mentor pentru băieți. Am făcut tot ceea ce ne stă în putință pentru a-ți prezenta o perspectivă comprehensivă asupra băieților care te va informa și te va pregăti să-i implici pe băieți în viața ta cu înțelepciune, dragoste și încredere.

## Artă și educare

Sperăm că ai observat subtitlul cărții – „Arta educării băieților”. Aceasta nu este doar o expresie aleatorie sau un lucru visat de departamentul de marketing al editurii noastre, ci ea

surprinde, în doar câteva cuvinte, esența modului în care abordăm noi lucrul cu băieții. Deși mare parte din experiența noastră provine din mediile clinice în calitate de consilieri – sau din propriile noastre cămine – am descoperit că educarea băieților este mai mult o artă decât o știință. Desigur, există unele principii pe care le putem aplica provocării de a-i transforma pe băieți în bărbați, dar este nevoie de o anumită finețe și creativitate pentru a face bine lucrul acesta.

Cartea aceasta s-ar putea să fie puțin diferită de celelalte cărți despre băieți prin faptul că abordăm materialul cu inimi de învățători. Nu îți oferim o listă de lucruri pe care nu trebuie să le faci când îți crești băieți, ci în schimb, creăm un cadru care să te ajute în a te raporta, a-l îndruma și a merge alături de băiatul pe care îl iubești de-a lungul vieții sale. Creșterea băieților este mult prea complexă pentru a fi redusă la o listă de lucruri care trebuie făcute și care nu trebuie făcute. Ea este mult mai personală, mai individualizată și mai artistică.

De aceea preferăm termenul *educare* în locul unor cuvinte precum *modelare* sau *formare*. A educa înseamnă „a oferi grijă și protecție tandră unui copil, ...ajutându-l să crească și să se dezvolte; a încuraja pe cineva să crească, să se dezvolte, să prospere și să aibă succes”.<sup>4</sup> Educarea este un concept important atunci când luăm în considerare cum să interacționăm cu băieții, spre deosebire de „instruire” sau „învățare” – care sunt și ele importante, dar nu suficiente. Știm că este tipic, dar concepte precum „modelare” sau „formare” sugerează că noi am avea de fapt abilitatea de a-i *face* pe băieți să devină așa cum dorim. Este discutabil. Și chiar dacă am avea-o, oare acesta este cel mai mare bine pentru ei? De aceea noi credem că „educarea” este o mentalitate mai bună. Mai întâi ea ține cont de cum este structurat un băiat și apoi, în al doilea rând, se uită la rolul nostru de influențatori ai acestei structuri. În dezbateră clasică natură vs. educare, ne place să spunem: „Este sarcina noastră de a educa natura.” Băieții au nevoie ca noi să recunoaștem mai întâi cine sunt ei. Apoi ei au nevoie de

ajutorul unor adulți înțelepți și dedicați în a-i ajuta să parcurgă drumul de la a fi băieți la a fi bărbați.

### **Trei perspective**

Există multe modalități de a defini ce este un băiat și de ce are nevoie un băiat. Astfel, am împărțit *Lucruri sălbatice* în trei părți, fiecare privind dintr-o perspectivă diferită ce înseamnă să-i educi pe băieți. Împreună, cele trei părți oferă o perspectivă integrată, holistică.

Partea I, „Calea unui băiat”, prezintă o perspectivă a dezvoltării băieților de la concepție până la starea de adult. Ea oferă o cronologie și o hartă rutieră topografică a călătoriei pe care trebuie să o facă un băiat în drumul său spre bărbăție. Partea a II-a, „Mintea unui băiat”, se uită atent la neurologia și fiziologia masculină. Abordăm aspecte precum dezvoltarea creierului, stiluri de învățare și alte chestiuni fiziologice importante care afectează viața unui băiat. Partea a III-a, „Inima unui băiat”, discută dezvoltarea emoțională, spirituală și morală de care are nevoie un băiat pentru a deveni un bărbat puternic, înțelept și bun.

De-a lungul cărții, am inclus sfaturi utile, mementouri importante și resurse excelente pentru părinți, educatori și mentori. De asemenea, oferim o mulțime de exemple din viața reală – atât povestiri personale, cât și povestiri despre băieți și bărbați de care ne-am ocupat în practica noastră de consiliere.<sup>5</sup>

### **Ghizii tăi pentru călătorie**

Dacă nu ai citit încă celelalte cărți ale noastre, s-ar putea să te întrebi cine suntem și de ce scriem această carte. Pentru început, amândoi suntem consilieri practicanți care în mare parte din munca vieții noastre am educat băieți. Deși avem o formare diferită și domenii de expertiză diferite, avem o

chemare comună și o pasiune profundă pentru băieți și bărbații care devin.

Mai important, amândoi suntem interesați personal de acest aspect – având cinci fii între cei șapte copii ai celor două familii ale noastre. Așadar subiectul acesta este profund personal pentru noi.

Prin practica sa clinică, terapia individuală, consilierea de grup și taberele de vară organizate de Daystar Counselling Ministries din Nashville, David a lucrat cu mii de băieți și cu familiile lor, în timp ce ei s-au luptat cu problemele și provocările copilăriei.<sup>6</sup>

Stephen lucrează ca psihoterapeut cu practică privată, predă cursuri despre căsătorie și creșterea copiilor și a slujit ca pastor.

O mare parte din conținutul acestei cărți provine dintr-un curs numit Educarea băieților pe care David îl predă în mod regulat. În ultimii câțiva ani, el a ajutat sute de părinți, mentori și educatori să se confrunte cu sarcina dificilă de a trăi cu băieți, îndrumându-i în anii lor de formare și pregătindu-i pentru maturitate.

Dacă ești părinte sau bunic, îți mulțumim că ți-a păsat suficient de mult (sau poate pur și simplu ești suficient de disperat) ca să te pregătești mai bine pentru a împlini nevoile băieților din viața ta. Dacă ești profesor sau lucrător de tineret, te apreciem pentru că ai făcut efortul de a deveni mai priceput în a-ți îndeplini bine slujba aceasta.

Experiența noastră comună confirmă faptul că băieții sunt într-adevăr diferiți. Și pentru ca să fim părinți, profesori și mentori care îi vom sluji bine pe băieți, trebuie să ne implicăm în viața lor – și suntem provocați de a-i educa – cât de mult putem cu inimile și mințile noastre. Pentru a face aceasta, trebuie să fim dispuși, capabili și pregătiți să ne aventurăm în țara îndepărtată pe care Maurice Sendak a numit-o „unde sunt lucrurile sălbatice“.



# PARTEA I



# CALEA UNUI BĂIAT

*„Și acum”, a strigat Max,  
„să înceapă războiul nebunesc”!*

*Maurice Sendak, Unde sunt lucrurile sălbatice*

Într-o seară, eu (Stephen) le făceam baie gemenilor mei de trei ani. Am ieșit pentru a răspunde la telefon. Fusesem plecat mai puțin de un minut de când am alergat și am ridicat receptorul. În timp ce mă grăbeam înapoi pe hol, am auzit râsete și apoi o bubuitură puternică! Când am intrat în baie, am fost șocat de ceea ce am găsit: băieții mei erau întinși pe gresie ca două scrumbii pe puntea unei bărci de pescuit. Henry și Teddy erau implicați într-o luptă fără nicio restricție. Peste tot era apă și bule: pe pereți, tavan, măsuță, oglinzi, corpuri de iluminat, ușa. Din locul unde se aflau, băieții s-au uitat în sus spre mine cu încântare în ochi și țipete de bucurie. „Tati, uită-te!” a exclamat unul dintre ei. „Ne distrăm foarte bine!”

În scurtele momente în care am fost plecat pentru a

răspund la telefon, gemenii au creat chiar acolo în baie un parc acvatic de calitate.

În *Unde sunt lucrurile sălbatice*, Maurice Sendak surprinde bine sălbăticia și imaginația băieților. La scurt timp după ce a fost confirmat ca rege al sălbăticiunilor, Max le dă fiarelor un edict: „Să înceapă tărașoiul nebunesc!” Ceea ce urmează este un dans sălbatic și frenetic, care include urlarea, legănarea și țopăiala, amintindu-ne de un dans tribal de război combinat cu o baie de mulțime la un concert punk-rock. Sendak a prezentat lucrurile destul de corect. Mai lipsea doar cada, apa și săpunurile.

### Ce este normal

De când am început să ne ocupăm de băieți și părinții de băieți, ni s-a pus întrebarea: „Este normal lucrul acesta?” de sute, dacă nu de mii de ori. De obicei, în spatele întrebării este o preocupare mai profundă și mai înfricoșătoare pe care o au părinții: „Fiul *meu* este normal?” Cel mai adesea, răspunsul este da, și multe dintre temerile și îngrijorările părinților pot fi calmate cu o informare și o educație bună. Însă ori de câte ori băieții sunt în ecuație, poate că va trebui să lărgști definiția pe care o dai *normalului*. (Lucrul acesta este valabil mai ales în cazul femeilor.) Odată ce ai un băiat în viața ta, unele lucruri la care nu ai visat vreodată devin normale.

Când ai de-a face cu băieți, te vei trezi spunând și auzind lucruri despre care nu credeaai că ar trebui să fie spuse sau auzite. Ca în seara în care soția mea (Stephen) a trebuit să insiste în a le spune gemenilor noștri de doi ani că „într-adevăr e suficient să-și spele penisul de 16 ori pentru ca acesta să fie curat”. Sau ca în ziua în care unul dintre fiii mei a țipat din baie: „Veniți să vedeți ce mult am făcut caca!” În calitate de persoană care te îngrijești de băieți, vei fi uimit de câte mii de ori va trebui să spui lucruri precum: „Te rog să-ți ții picioarele acasă” sau: „Nu linge podeaua” sau: „Hei! Pârțul e doar pentru privat.”